

RECENZJA

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Pani Magdzie Morus-Fijałkowskiej w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne

Zlecniodawca recenzji

Akademia Sztuki w Szczecinie. Pismo z dnia 5 lutego 2024 przesłane przez Panią dr hab. Barbarę Halec, prof. AS Przewodniczącą Rady Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Sztuki w Szczecinie, informujące o powołaniu mnie Uchwałą Nr 1/XVIII/2024 z dnia 9 stycznia 2024 na recenzenta Komisji Habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego Pani dr Magdzie Morus-Fijałkowskiej, na podstawie art. 221 ust. 5 Ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018r. (Dz.U.2023, poz. 742); § 45 lit. c Statutu Akademii Sztuki w Szczecinie, Załącznik do Uchwały Senatu nr 154/2023 z dnia 10 października 2023r.; § 6 ust. 1 Regulaminu nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki muzyczne, zatwierdzonego Uchwałą nr 7/XIV/2023 Rady Dyscypliny Sztuki Muzyczne z dnia 14 czerwca 2023r. Postępowanie zostało wszczęte na wniosek Pani dr Magdy Morus-Fijałkowskiej z dnia 11 października 2023r. Do pisma dołączona została dokumentacja zgodnie z art. 219 w/w ustawy z dnia 20 lipca 2018r.

Podstawowe dane o kandydacie

Pani dr Magda Morus-Fijałkowska tytuł magistra sztuki uzyskała Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w 2001 roku. W 2018 roku otrzymała stopień doktora sztuk muzycznych z zakresu dyscypliny artystycznej instrumentalistyka przedstawiając pracę napisaną pod kierunkiem dr hab. Ewy Murawskiej: *Wybrana twórczość fletowa i kameralna w stylistyce postromantycznej kompozytorów fińskich oraz norweskich XX i XXI wieku. Geneza – analiza – interpretacja*.

Ważnym etapem Jej edukacji muzycznej był pobyt na stypendium w Konserwatorium Muzycznym w Turku w Finlandii gdzie doskonaliła swoje umiejętności w klasie fletu i kameralistyki Hannu Lehtinena, a także w klasie kameralistyki Tapio Liukkonena. Wtedy zaczyna się Jej szersze zainteresowanie fletem altowym.

W latach 2001 – 2004 związana była jako muzyk orkiestrowy z Operą na Zamku w Szczecinie. Od sezonu artystycznego 2005/2006 stale współpracuje z orkiestrą Filharmonii im. Stanisława Moniuszki w Koszalinie. Od 2002 roku jest nauczycielką gry na flecie w Zespole Państwowych Szkół Muzycznych im. Grażyny Bacewicz w Koszalinie, gdzie w latach 2015–2023 pełniła funkcję kierownika sekcji instrumentów dętych i perkusji. Uczyła również w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia im. Feliksa Nowowiejskiego w Kwidzynie w latach 1996–1997 oraz Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia w Białogardzie w 2017r. Od 2018 roku jest zatrudniona na stanowisku adiunkta w Akademii Sztuki w Szczecinie.

Ocena dzieła artystycznego

Wskazane do oceny jako zrealizowane oryginalne osiągnięcie artystyczne płyta CD *Shades of flute* (nr katalogowy ARSO-CD-234, ARS SONORA Classical Music Media Producer, rok wydania: 2023) nagrana została w Studio Nagrań CPK Akademii Sztuki w Szczecinie w lipcu 2022 i lutym 2023 roku. Realizatorem nagrań był Witold Mickiewicz. W wykonaniu Magdy Morus-Fijałkowskiej oraz pianistów Doroty Maciaszczyk i Tomasza Jocz na płycie znalazły się następujące utwory:

1. Hans Ahlgrimm – *Sonata* na flet altowy i fortepian (1937)
2. Michał Grabowski – *Sonatina* na flet altowy i fortepian (2022)
3. Konrad Mikal Øhrn – *Sonata* na flet, flet altowy i fortepian (2022)
4. Gabriel Pierné – *Sonata* op. 36 na flet i fortepian (1909)

Ciekawie dobrany repertuar na dwa rodzaje fletu z fortepianem obejmuje cztery utwory: dwa powstałe w XX oraz dwa w XXI wieku. Wszystkie te nagrania są premierowe na polskim rynku fonograficznym, a dwa z nich - kompozycje Grabowskiego i Øhrna - to premiery światowe.

W otwierającej płytę *Sonacie* skomponowanej przez Hansa Ahlgrimma na skrzypce lub flet altowy i fortepian w 1937 roku Pani Morus-Fijałkowska zachwyca głębokim i ciepłym dźwiękiem oraz panowaniem nad oddechem w szerokich frazach w części pierwszej. Wykonawcy budują tu ekspresję w dialogujących figurach sekstolowych podążając za zmienną harmonią. W części drugiej zwracają uwagę dobrze wyważone proporcje dynamiczne między fletem a fortepianem opartym na bogatej fakturze transponowanych przebiegów akordowych. Różnorodność artykulacji i wyrównane brzmienie fletu we wszystkich rejestrach oraz dobra współpraca z pianistą cechują burzliwą część trzecią.

Trzyczęściowa *Sonatina* na flet altowy i fortepian Michała Grabowskiego powstała w 2022 roku z inspiracji Habilitantki i jest Jej dedykowana. Autor oprócz tradycyjnych rozwiązań kompozytorskich, stosuje również współczesne techniki wydobywania dźwięku takie jak frullato czy slap tongue. Interpretacja utworu wypracowana została na bazie dyskusji wykonawców z twórcą dzieła. W efekcie otrzymujemy czytelne formalnie nagranie tej ciekawej kompozycji o zmiennej narracji. Dbałość o kolorystykę, odpowiednie różnice i proporcje dynamiczne, precyzja oraz zgranie wykonawców charakteryzują to nagranie.

„Założeniem płyty *Shades of flute* jest ukazanie różnorodności barwowej i kolorystycznej fletu koncertowego i altowego przy jednoczesnym zaprezentowaniu ich możliwości technicznych” - pisze Habilitantka w Autoreferacie. Doskonałą realizacją tego założenia jest utwór norweskiego kompozytora Konrada Mikala Øhrna. Części skrajne jego czteroczęściowej *Sonaty* z 2022 roku przeznaczone są na flet koncertowy a części środkowe - na flet altowy. Również ta kompozycja powstała z inspiracji Pani Morus-Fijałkowskiej, która już wcześniej wielokrotnie brała udział w wykonaniach i nagraniach utworów tego kompozytora. Mamy tu rzadką okazję w ramach jednej kompozycji wsłuchania się w różnice barwy pomiędzy fletem koncertowym i altowym oraz poznania możliwości technicznych obu instrumentów. Zwracają uwagę zarówno pomysły interpretacyjne w lirycznej części pierwszej, improwizacyjnej części trzeciej, wirtuozeria, przebiegi figuracyjne i energia w częściach szybkich. Dialog fletu z fortepianem jest prowadzony z wielkim wyczuciem i dbałością o proporcje i precyzję.

Ostatni utwór na płycie to trzyczęściowa *Sonata* Gabriela Pierné. Artyści z dużą starannością z bogatej i złożonej faktury dzieła wydobyli ekspresję, płynną narrację, odpowiednie proporcje brzmieniowe tworząc specyficzną aurę dźwiękową w częściach pierwszej i drugiej. Wyjątkowo brzmi flet w początkowym fragmencie części trzeciej *Andante non troppo*. Habilitantka pięknie i nieskazitelnie intonacyjnie prowadzi tu szerokie frazy przez wszystkie rejestry instrumentu. Następujące zaraz

potem *Allegro un poco agitato* (a nie jak jest to błędnie wydrukowane w dołączonej książeczce CD - *Allegretto un poco agitato*) moim zdaniem wydaje się zbyt wolne i ostrożne. Choć z drugiej strony ułatwia to wykonawcom odpowiednią gradację napięcia prowadzącego do finału. Swoją drogą warto zaznaczyć, że utwór napisany w 1900 roku został wydany w paryskim wydawnictwie A. Durand & Fils, Editeurs jako *Sonata* na fortepian i skrzypce w 1901 roku, następnie jako transkrypcja autora na fortepian i flet w 1909 roku, a nie na flet i fortepian jak podaje Habilitantka. Nawet jeżeli nie wszystkie późniejsze wydania, włącznie z Éditions DURAND z 1951 roku to respektują, zasadnym wydaje się stosowanie kolejności z pierwotnej wersji w celach edytorskich. Tym bardziej, że interpretacja świadczy przecież o głębokim zrozumieniu idei kompozytora przez wykonawców.

W dołączonej do płyty starannie opracowanej książeczce zawarte są obszerne informacje dotyczące kompozytorów, utworów, genezy ich powstania, budowy formalnej, a także noty biograficzne wykonawców. Przykuwa uwagę okładka ze zdjęciem autorstwa Habilitantki oddającym koloryt nagranej muzyki. Niestety, nie znajdujemy tu informacji, z którym z wymienionych pianistów flecistka wykonuje dany utwór. To zapewne niedopatrzenie redakcyjne. Na podstawie Autoreferatu oraz Wykazu koncertów, możemy się domyślać, że *Sonata* Ahlgrimma, *Sonatina* Grabowskiego i *Sonata* Øhrna zostały nagrane z Dorotą Maciaszczyk skoro utwory te wspólnie prawykonywały i prezentowały na koncertach. Wynikałoby z tego, że współwykonawcą *Sonaty* Pierne jest Tomasz Jocz. Czy tak jest w istocie nie dowiedzą się jednak potencjalni nabywcy dostępnej w dystrybucji CD.

Płyta *Shades of flute* ma szereg walorów: ciekawy dobór programu, w tym dwa nagrania premierowe utworów specjalnie napisanych dla Habilitantki; wysoka jakość muzyczna - przekonująca interpretacja, dobra współpraca kameralna; instrumentarium – flet koncertowy i rzadko wykorzystywany w solowym graniu flet altowy z fortepianem. Wszystkie te elementy predestynują to dzieło do bycia ważnym osiągnięciem wartym rozpropagowania zarówno ze względów artystycznych jak i popularyzatorskich.

Ocena działalności artystycznej

Droga artystyczna Habilitantki przedstawiona w Autoreferacie oraz dołączonej dokumentacji pokazuje konsekwentne podążanie za swoimi fascynacjami i zainteresowaniami. Znajduje to odzwierciedlenie w poszerzeniu umiejętności gry o kolejną – po flecie koncertującym – odmianę tego instrumentu, flet altowy. Pani Morus-Fijałkowska wzbogaca swój repertuar i inspirowanie powstawanie nowych utworów m. in. na drodze zamówień kompozytorskich organizowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego jak i poprzez wieloletnią współpracę z kompozytorami w Polsce i za granicą.

Habilitantka działalność koncertową rozpoczęła już w okresie studiów jako kameralistka, solistka i muzyk orkiestrowy.

Przed uzyskaniem stopnia doktora zainicjowała powstanie tria w wspólnie z flecistką Martą Iwan i pianistą Tomaszem Joczem, współpracowała z European Flute Ensemble łączącym flecistów z Norwegii, Niemiec i Polski. W działającym od 2017 roku Polskim Triu Fletowym z prof. dr hab. Ewą Murawską i dr hab. Ewelina Zawiaślak prawykonywała muzykę polską m.in. podczas koncertu w ramach Polsko-Norweskich Dni Fletowych w Konserwatorium Muzycznym w Tromsø w Norwegii 9.12.2017 roku. W ramach projektu Polskie Forum Fletowe mającym na celu promocję kultury polskiej w Niemczech i Norwegii wzięła udział w prestiżowym Koncercie *Polnische Flötenmusik: Inspirationen, Erfindungen, Interpretationen* (Polska muzyka fletowa: inspiracje, inwencje, interpretacje) podczas Międzynarodowego Festiwalu Fletowego w Hochschule für Musik und Theater w Monachium 11.03.2017 roku.

Jako pierwsza flecistka orkiestry Opery na Zamku w Szczecinie w latach 2001-2004 wzięła udział w ponad 250 spektaklach. W okresie tym uczestniczyła również w wielu koncertach zagranicznych, m. in. w Alte Oper we Frankfurcie nad Menem, w teatrach w Prenzlau, Greifswaldzie, Itzehoe, Heilbad Heiligenstadt oraz w licznych tournée po Niemczech, Belgii, Holandii, Szwajcarii i Austrii. Nawiązała również współpracę z Operą Nova w Bydgoszczy, z którą odbyła tournée po Niemczech.

Po uzyskaniu stopnia doktora w 2018 roku zagrała ponad 70 koncertów w Polsce i za granicą, na które złożyło się 10 recitali solowych, 57 koncertów kameralnych, 7 koncertów, w których występowała jako muzyk orkiestrowy oraz 1 koncert jako solistka z towarzyszeniem orkiestry symfonicznej. W programach wymienionych koncertów znalazło się 25 prawykonań utworów solowych, kameralnych i na orkiestrę fletową.

Prawykonanie utworu Ewy Fabiańskiej-Jelińskiej *WarmLand*, podczas Konferencji Leaving Tracks online Forum w Islandii, w 2021 r. zdobyło II nagrodę w International Competition of Arts „INTERSTELLAR” 2021.

Oprócz tego, Pani Magda Morus-Fijałkowska wzięła udział w nagraniu 5 CD:

- *Konrad Øhrn – The Flute Music*, Acte Prealable APO381, 2017
- *Fletowe Impresje*, Ars Sonora ARSO-CD-128, 2019 – nagrodzona brązowym medalem w Konkursie Global Music Awards – Music Competition (USA)
- *Clarinet and New Polish Chamber Music*, Acte Prealable APO528, 2021
- III Ogólnopolska Konferencja Naukowo – Artystyczna *Polska Muzyka Kameralna*, Acte Prealable APO529, 2021
- *Shades of Flute* – Magda Morus-Fijałkowska, Ars Sonora ARSO-CD-234, 2023

Swoją działalność artystyczną wiąże także z podnoszeniem swoich kompetencji poprzez uczestnictwo w wielu formach doskonalenia takich jak kursy mistrzowskie, seminaria, sympozja, warsztaty, konferencje prowadzone przez uznanych flecistów polskich i zagranicznych.

Działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna

Działalność naukowa Habilitantki obejmuje szesnaście autorskich wykładów, które wygłosiła podczas konferencji i sesji naukowych oraz warsztatów dla flecistów w kraju i za granicą. W sześciu monografiach wydanych przez Akademię Muzyczną im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu ukazały się rozdziały Jej autorstwa w języku polskim i angielskim. Jest też autorką transkrypcji *Fantasiestücke* op. 73 na flet altowy i fortepian.

Pani Magda Morus-Fijałkowska jako adiunkt prowadzi klasę fletu i kameralistyki w Akademii Sztuki w Szczecinie od 2018 roku. Jej studenci uczestniczą w wielu projektach akademickich, kursach mistrzowskich w kraju i za granicą, są laureatami konkursów zarówno fletowych jak i kameralnych.

Uczyła również gry na flecie w Szkołach Muzycznych w Kwidzynie, Białogardzie, Rumii oraz do chwili obecnej w Zespole Państwowych Szkół Muzycznych im. Grażyny Bacewicz w Koszalinie, gdzie od 2012 roku jest nauczycielem dyplomowanym. 12-krotnie została nagrodzona przez Dyrektora tej szkoły. W roku 2018 otrzymała Nagrodę indywidualną II stopnia za szczególny wkład w rozwój edukacji artystycznej w Polsce przyznawaną przez Dyrektora Centrum Edukacji Artystycznej. Jury 13 konkursów wyróżniło Ją dyplomami uznania za przygotowanie uczniów.

W roku 2021 została konsultantką Centrum Edukacji Artystycznej.

Brała udział w pracach jury 12 konkursów fletowych, kameralnych oraz przesłuchań CEA.

Przeprowadziła 27 warsztatów i kursów dla uczniów, nauczycieli szkół muzycznych oraz studentów w kraju i za granicą jako wykładowca w klasie fletu i kameralistyki podczas m. in. Letnich Akademii Instrumentów Dętych w Myśliborzu rokrocznie od 2019 r., Poznańskich Sesji Fletowych w latach 2018–2021, w University of Agder w Kristiansand w Norwegii w 2022 r. czy w ramach Międzynarodowej Letniej Akademii Muzycznej *Winds summer time!* w Koszalinie w 2023 roku.

Jest pomysłodawczynią i współorganizatorką wielu wydarzeń kulturalnych. Swoją działalność prowadzi współpracując z instytucjami działającymi na rzecz kultury i sztuki m. in. z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Centrum Edukacji Artystycznej, Fundacją Event Culture, Fundacją Muzyka do potęgi, Polsko-Norweskim Centrum Kultury w Poznaniu, Związkiem Kompozytorów Polskich. Popularyzuje sztukę biorąc udział w koncertach i audycjach umuzykalniających organizowanych przez agencje artystyczne Artos i OsadaART w Koszalinie, ProMusica w Szczecinie, Musicus w Gdańsku.

Starannie opisana i udokumentowana działalność Habilitantki wskazuje na Jej intensywną aktywność i duże zaangażowanie w propagowanie oraz popularyzację muzyki fletowej zarówno na gruncie artystycznym, naukowym, dydaktycznym jak i organizacyjnym.

Konkluzja

Po wnikliwym przeprowadzeniu merytorycznej analizy wniosku Pani dr Magdy Morus-Fijałkowskiej stwierdzam, że wskazane dzieło artystyczne płyta *Shades of flute* oraz dorobek artystyczny, naukowy, dydaktyczny i organizacyjny stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny sztuki muzyczne. W moim przekonaniu wniosek Habilitantki w pełni uzasadnia nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki muzyczne.

Stwierdzam, że zostały spełnione warunki sformułowane w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

dr hab. Andrzej Jungiewicz, prof. AM w Katowicach